

59. Simonfi Andor plébánosnak, az 1956. március 18-19.-i, ún. „jurisdikciós per” elsőrendű vádlottjának visszaemlékezése. (Részlet.)

[...] ¹ Felszentelésem után az első kinevezésem Csíkszentgyörgyre szólt, ahol két évig kápláncodtam (1946–48). A második munkahelyem Barót (Háromszék vármegye) volt, ahol öt évet töltöttem (1948–53. december). 1953 decemberében a milícia (csendőrség) felszólítására Gyergyóalfaluba kényszerültem áttelepedni. Eddig is gyanítottam, de itt ténylegesen is meggyőződtem, hogy minden lépésemet figyeli a szekuritáé (állambiztonságiak).

Még 1953 nyarán, baróti káplánságom alatt Dukát József baróti születésű, zernyesti plébánostól kaptam egy megbízatást, amelyet neki a bukaresti nunciaturán szolgálatot teljesítő Menges Hieronymus adott át, aki a nuncius ² kiutasítása után Predeal városában lett plébános. Dukát József ezen megbízatás átadásakor közölte velem, hogy ennek abban az esetben lesz érvényessége, ha őt letartóztatják. Ebben az esetben azonnal vegyem fel a kapcsolatot P. Gurzó Anaklét ferences atyával, aki egyházi jogi szaktudása által mindenben segítségemre lesz. Nem telt bele két hónap se, Dukátot letartóztatták. Természetesen igyekeztem mielőbb Anaklét atyával kapcsolatba lépni, hogy tájékozódjon egyházmegyénk és a titkos ordináriusok helyzetéről. Az atya tudott már erről a különleges megbízatásról, mert amikor elmondtam, hogy milyen ügyben járok, azt mondotta: „Tudom, hogy létezik egy titkos delegatus apostolicus specialis, csupán a személy kilétéről nem kaptam még biztos értesítést. Sürgősen kell intézkedni mind a három egyházmegye titkos ordináriusainak ügyében – mondotta –, nehogy a joghatóság körül bonyodalmak legyenek. Ezen megbízatás birtokában a delegatus beleavatkozhat az egyházkormányzatba: felmenthet és kinevezhet új ordináriusokat.” Anaklét atya javaslatára, aki ismerte a másik két egyházmegye helyzetét is, az erdélyi egyházmegyében Lajos Balázs felmentése volt a cél, mivel az ő ordináriusi mivolta nyilvánossá kezdett válni. Ezért őt felmentvén, Fuchs Gábort, a Torda melletti Harasztosra kitelepített petrozsényi plébánost neveztem ki. Fuchs Gábor tartaléka pedig Eröss Lajos kolozsvári káplán volt, akit Torockószentgyörgyre kényszerített az illegális központ. ³

A temesvári egyházmegyében Szentmártoni Odorik mária-radnai ferences atyának adtam megbízatást, mivel az ottani ordinárius is veszélybe került. A szatmár–nagyváradai egyházmegyében Révész Gábor püspöki titkárra ruháztam át, illetve adtam megbízatást, akit az állami hatóság Csicsókeresztúrra küldött, telepített. Közel Dészhez, Anaklét atyának közvetlen munkatársa lett.

1955. március 25.-én, Márton Áron püspök úr hazatérése napján Gurzó Anaklétot is letartóztatták, így nem volt lehetősége tájékoztatni a főpásztort az egyházmegye helyzetéről. Voltak azonban még szabadon papjaink, akik ezt megtették.

Április 16., Márton Áron püspök névnapja alkalmas eseménynek kínálkozott arra, hogy feltűnés nélkül részt vegyek én is azon, és arra is, hogy mindenről beszámoljak, és átadjam megbízatásomat.

1955. július elején – gyergyóalfalvi káplán lévén – Barótra mentem, hogy szabadságomnak egy részét bátyámnál és az ott lévő rokonoknál töltssem. Július 9-én este egyik rokonomtól hazamenőben az utcán letartóztattak. Székelyudvarhelyen és Marosvásárhelyen át Kolozsvárra vittek, ahol 9 hónapig a szekuritáé „pártfogása alatt” éltem, nagy biztonságban. A három első

¹ A kihagyott részben Simonfi Andor a gyermekkorára emlékezik.

² Patrick G. O'Haráról van szó, akit 1950 júliusában utasítottak ki Romániából.

³ Simonfi Andor, az 1950-ben Adorján Károly püspöki helytartó vezetésével Gyulafehérváron létrehozott, a kommunista hatalom iránt lojális, a Márton Áronhoz és Rómához hű püspökséggel szembenálló, egyházi jogilag illegitim hatalmi központra utal.

hónap elég szigorú kihallgatásban telt el. 1956. március 18 és 19-én volt a tárgyalásunk, és tizenhármunk elítélése. A legnagyobb bűnösnek, úgy látszik, engem tartottak, mivel e csoportot nevemre keresztelték el „Lotul Simonfi”-nak. Papi körökben ezt a pert jurisdikciós pernek emlegetik. E csoport többi elítéltejei a következők voltak: Dukát József zernyesti plébános, Buzásbesenyőre kitelepítve, 7 évet kapott tiltott iratok terjesztése és ismét 7 évet mint bűntárs a hazaárulásban; Ferencz Benjamin püspöki irodaigazgató szintén kétszer 7 évet kapott ugyanazon bűntettért, mint Dukát és én; P. Gurzó Anklét ferences atya, egyházjogi doktor Désen volt kényszerlakhelyen. Kétszer hét évet kapott ugyanazon bűntettért, mint az előző három elítelt; Eröss Lajos kolozsvári káplánt (megelőzőleg Torockószentgyörgyre kitelepítve) 6 évre ítélték tiltott iratok tartásáért és terjesztéséért; dr. Fuchs Gábor petrozsényi plébános (Harasztosra kitelepítve) 6 év ítéletet kapott; Csutak László, a kolozsvár-szentpéteri plébánia káplánja, a papság tájékoztatását végző futár 6 évet, Ambrus György katonai plébános mint futár, szintén 6 évi büntetést kapott. Márton József csíkszentsimoni káplán (Sinfalvára kitelepített) 5 évet kapott. Hajdu Gyula kolozsvár-belvárosi káplán, futár 5 év büntetést kapott. Dénes Anna Szeréna kolozsvári szociális testvér, aki a papság tájékoztatását végezte, 6 évet kapott. Két elítelt: Márton József és Hajdu Gyula az időközben megjelent közkegyelmi belügyminiszteri határozat (amnesztia) alapján megszabadultak.

A nagyváradi legfelső katonai törvényszék hozta ezen ítéleteket Kolozsváron. A büntetések kitöltése után valamennyiünket nem engedtek szabadon, hanem belügyminiszteri határozat értelmében 2-3 évre kényszerlakhelyre küldöttek (Bărăganba). De 1964-ben általános közkegyelem alapján a politikai foglyok megszabadultak. Deo gratias.

Kelt Lupényban, 1993. március 25-én.

Simonfi Andor tb. kanonok, plébános.

Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. II. köt., Abaliget, 1994. Lámpás Kiadó, 482-483. o.